

بررسی عوامل ترویجی آموزشی مؤثر در بهبود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی

رویا محمدی^{1*}، مریم محمدی²، محمدصادق صبوری³

¹ دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی / دانشگاه علوم و تحقیقات تهران، ² کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی / دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، ³ استادیار دانشگاه آزاد واحد گرمسار / دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار

چکیده

امروزه تعدادی از تعاونیها بواسطه رویارویی با موانع و مشکلات متعدد، از بهره وری و عملکرد ایده آل به دور هستند. لذا تحقیق حاضر با هدف بررسی عوامل آموزشی ترویجی در بهبود مدیریت تعاونیهای تولید کشاورزی استان سمنان انجام گرفته است. تحقیق از نوع کاربردی و روش تحقیق آن همبستگی انتخاب شد. ابزار اصلی تحقیق پرسشنامه بود که به منظور بررسی روایی تحقیق، در اختیار اساتید راهنما، مشاور و کارشناسان صاحب نظر قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل 30 پرسشنامه به عمل آمد که ضریب کرونباخ آلفا 87/9 درصد محاسبه گردید. جامعه آماری تحقیق شامل 3357 نفر از اعضای تعاونی تولیدی کشاورزی بود که بر اساس فرمول کوکران 209 پرسشنامه با روش نمونه گیری تصادفی انتخاب و تکمیل گردید. تجزیه و تحلیل آماری پس از استخراج داده ها از طریق نرم افزار SPSS Version 16 صورت گرفت. نتایج توصیفی این تحقیق نشان داد که عملکرد مدیریت تعاونی تولیدی کشاورزی استان در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد، همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که شرکت در کارگاهها، همایشها و سمینارهای آموزشی مرتبط با مدیریت، استفاده از برنامه های رادیویی مرتبط، بهره گیری از مشورت مروجان و مطالعه نشریات و مجلات ترویجی در مجموع 29 درصد از تغییرات واریانس مدیریت تعاونیهای تولیدی را تبیین می کنند.

واژه های کلیدی: مدیریت، تعاونیهای تولید کشاورزی، عوامل آموزشی - ترویجی

مقدمه

تعاون یکی از بخشهای مهم اقتصادی کشور در جذب سرمایه گذاری مولد و اشتغالزایی می باشد. این بخش در صورت رفع موانع و محدودیتهای در زمینه تولید، ارتقای ضریب امنیت سرمایه گذاری داخلی و اجرای سیاستهای حمایتی، با اعمال سیاستهای مالی و پولی هماهنگ و تنظیم قوانین کسب و کار اثربخش می تواند به عنوان محور توسعه اقتصادی در جذب سرمایه گذاری و همچنین ایجاد اشتغال مولد نقش سازنده ای داشته باشد و به عنوان یک بازوی قوی اقتصادی - اجتماعی در خدمت توسعه کشور قرار گیرد (Kluge et al., 2000). برخی از صاحب نظران، تعاون را ابزاری بسیار مناسب برای توسعه اقتصادی و اجتماعی و از عوامل اصلی ایجاد اشتغال و کارآفرینی می دانند که می تواند در استفاده بهینه از شرایط زندگی، کار، تولید و ارتقای سطح درآمد و وضعیت اجتماعی جامعه مؤثر باشد. (ثمیری و رسول زاده، 1387). تجربه کشورهای توسعه یافته نشان می دهد تعاونیها بهترین سازمانهایی هستند که موفق شده اند زمینه تجمع نیروهای پراکنده و متفرق و در عین حال با استعداد و با انگیزه را فراهم سازند. از جمله تعاونیهای موجود در زمینه کشاورزی، تعاونیهای تولید کشاورزی است که نوعی نظام بهره برداری مبتنی بر تعاون هستند که در آن بهره

برداران با کشت یکپارچه و با حفظ مالکیت فردی به تولید و زراعت جمعی می پردازند (ازکیا، 1382). نظام کشاورزی ایران غالباً بصورت خرده مالکی بوده و با مشکل پراکندگی اراضی رو به رو است که این امر موجب بهره برداری نامناسب از آب و خاک، سنتی بودن اصول و شیوه های کاشت، داشت و برداشت، پائین بودن سطح تکنولوژی کشاورزی و ناسازگاری ماشین آلات کشاورزی با نظام بهره برداری، عدم توسعه صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی و فرآورده های دامی و در نتیجه پائین بودن میزان تولید و درآمد سرانه روستائیان می گردد، این درحالیست که با تشکیل تعاونیهای تولیدی روستایی می توان بر این مشکلات پیروز شد و با اعمال مدیریت صحیح و بکارگیری روشهای پیشرفته، بسیاری از آنها را برطرف نمود. اما متأسفانه با وجود تزریق منابع مالی، هنوز این بخش نتوانسته است جایگاه واقعی خود را در اقتصاد پیدا کند. لذا به نظر می رسد منابع مالی تنها بخشی از مشکلات تعاونیها بوده و ریشه مشکلات را باید در جای دیگر جستجو نمود. به باور صاحب نظران، ریشه غالب مشکلات چه در بخش تعاون و غیرتعاون به ساختار مدیریتی بر می گردد. در حقیقت یکی از مهمترین عناصر دخیل در تعاونیها که موجب بهبود و یا تضعیف عملکردشان می گردد مدیریت آنهاست و اصطلاح مدیریت بیانگر فرآیند رهبری و هدایت همه سازمان یا بخشی از آن از طریق به کارگیری منابع سازمانی (انسان، سرمایه های مشهود و نا مشهود) برای دستیابی به اهداف و رسالت سازمان، می باشد (شریعتمداری، 1386). مدیریت باید کاملاً علمی و مبتنی بر یافته های نوین مدیریتی باشد. مدیریت یک شرکت موفق نیازمند بهبود مستمر دانش و مهارتهای مدیریتی است. اینها اصول ساده و در عین حال ارزشمندی هستند که بزرگترین و موفقترین شرکتهای دنیا با جدیت پیگیری و اجرا می کنند (فدایی و عادل، 1383). اگرچه در مرحله اول، داشتن آرمان ها و ارزش های بلند و اهداف منطبق با آن، و در مرحله دوم داشتن طرح و برنامه مرحله بندی شده و مدون در پیشرفت و تعالی بسیار مهم است، اما برای اجرای سیاست های تعیین شده، مدیریت مقتدر و کارآمد مهم ترین نقش را ایفا می نماید. بنابراین رشد و تعالی، یا بروز آسیب های مدیریتی قابل توجه است.

وقتی که مسائل و نارسائی ها و نابسامانی های شرکت ها و اتحادیه های تعاونی مورد مطالعه و تحقیق قرار می گیرد، پیوسته ملاحظه می گردد که قسمت عمده نابسامانی ها و مشکلات ناشی از ناآگاهی اعضا و مدیران به وظایف و مسئولیتهای خویش در چارچوب فلسفه و روش اقتصادی و اجتماعی تعاون و قانون و مقررات مربوطه می باشد. آموزش در تعاونی ها وسیله ای است که موجب همکاری بیشتر، کارایی و توانمندی و بالاخره تبلور فعالیت ها می گردد. یکی از معضلات اساسی فعالیت های تعاونی اکثر کشورهای توسعه نیافته فقدان علاقه و اعتقاد و ناآگاهی تعاونی به کاربرد آموزش می باشد. در حال حاضر با وجود 150 سال تجربه جهانی همه کشورهایی که تعاون را می شناسند، اصل آموزش را به عنوان یکی از اصول اساسی تعاون قلمداد می نمایند. البته تفاوتها به میدان عمل و بکارگیری روش های آموزشی و استمرار آن و همچنین محیط مناسب آموزش و محتوای آن باز می گردد. آموزشهای ترویجی اصولی هستند که بزرگترین و موفقترین شرکتهای دنیا با جدیت پیگیری و اجرا می کنند (فدایی و عادل، 1383).

رنجبر و منفردی راز (1386) در تحقیقاتشان نشان دادند که بین برخورداری از آموزش و بهبود عملکرد مدیریت تعاونیها رابطه وجود دارد.

تحقیق بیات و همکاران (1388) نشان می دهد که متغیرهای تامین انگیزه های مادی مدیران، آگاهی از شاخص های مدیریت، استفاده از کلاس های آموزشی و ترویجی، سابقه مدیریتی و نقش ترویج در ایجاد نگرش مثبت در مدیران، تاثیر مثبتی در بهبود مدیریت داشته اند.

از نظر وحیدزاده (1383) مهمترین آسیب تعاونیهای تولیدی در ساختار سازمانی و مسائل مدیریتی، از جمله بنیه مالی، فقدان نظم سازمانی و ضوابط منطقی، فقدان فناوری و تکنولوژی مدرن، پایین بودن تحصیلات مدیران صف و ستاد و فقدان آموزش است.

امینی و صفری شالی (1381) و نتایج مطالعه Barret & et al., (2001) نشان میدهد بین بهره مندی از مشاوران ترویجی و افزایش دانش، مهارت، علایق و اعتماد به نفس شرکت کنندگان در برنامه آموزشی با بهبود عملکرد مدیریت رابطه معنی داری وجود دارد. جوانمردی (1383) دو عامل محدودیت درآمد و عدم آموزش مدیر عاملان را مشکل اصلی تعاونیهای تولید در ایران می داند.

بابازاده (1386) معتقد است بین بی سوادی اعضا، فقدان آموزش مسئولان و عدم موفقیت تعاونی ها رابطه وجود دارد. مطالعه قارون و همکاران (1388) حاکی از آن است که آموزشهای ترویجی می توانند با آموزش نیروی انسانی فعال و پرورش نیروی کار ماهر در این بخش نقش موثری ایفا نماید. سرسختی عراقی (1384) بیان میکند که میزان درآمد، سواد، نوع شغل قبلی و پنداشت مدیر عامل از اقتدار بر وضعیت عملکرد تعاونیها مؤثرند. Rodriguez (2003) ترغیب افراد به شرکت در دوره های آموزشی ترویجی را در بهبود عملکرد تعاونی ها مؤثر دانسته اند. مطالعاتی که توسط Kelsey (2008) و Stalder et al. (2008) انجام شده است، نشان می دهد بین شرکت در کارگاه های آموزشی مرتبط، با بهبود عملکرد مدیریت تعاونیها رابطه معنی داری وجود دارد. یافته های محققان، رابطه مثبت بین تحصیلات، دانش مدیر و عملکرد شرکت را تأیید می کند (GOMEZELJ OMERZEL AND ANTONCIC, 2008)

Kelsey & Moriger (2002) نیز نشان دادند بهره مندی از مشورت با مروجان در بهبود عملکرد تعاونیها مؤثر است. Levi (2000) در تحقیقاتش به این نتیجه رسید که بین برقراری ارتباط با سایر تعاونی ها و بازدید از تعاونی های موفق و بهبود عملکرد مدیریت رابطه معنی داری وجود دارد. در مجموع نتایج تحقیقات فوق حاکی از آن است که فقدان مسئولیت پذیری، مشارکت، اعتماد متقابل، میزان ارتباط درونی و عاطفی، تخصص، تحصیلات، آموزش شغلی، ناتوانی در ایجاد توازن در علایق متفاوت اعضا، با موفقیت و عدم موفقیت مدیریت شرکتهای تعاونی در ارتباط هستند. استان سمنان نیز از این امر مستثنی نبوده و حیطة مدیریت تعاونیهای تولیدی در حصول نتایج مطلوب نقش مهمی را ایفا می نماید و قطعا این بخش دچار نقاط قوت و نواقصی است که بر بهره وری تعاونی تاثیرگذار هستند. با جمع بندی مطالب مذکور هدف کلی این تحقیق بررسی عوامل ترویجی آموزشی در بهبود عملکرد مدیریت تولید کشاورزی استان سمنان می باشد و اهداف اختصاصی نیز شامل: - بررسی وضعیت عملکرد مدیران تعاونیهای تولید کشاورزی استان سمنان. - بررسی عوامل ترویجی آموزشی مؤثر بر بهبود وضعیت مدیریت تعاونیهای تولید کشاورزی استان سمنان. - تعیین سهم هریک از متغیرهای مستقل در بهبود وضعیت مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی استان سمنان.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و به واسطه آنکه امکان کنترل و دستکاری متغیرهای تحقیق برای محقق وجود ندارد، غیر آزمایشی (توصیفی) و از نوع همبستگی است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل 3357 نفر از اعضای تعاونی تولیدی کشاورزی استان سمنان بودند که بر اساس فرمول کوکران تعداد 209 نفر نمونه به شیوه نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار اصلی تحقیق نیز پرسشنامه بود که در قالب 15 گویه سنجیده شد. برای سنجش میزان روایی ابزار تحقیق، پرسش نامه در اختیار اساتید دانشگاه و کارشناسان مرتبط با موضوع قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه، آزمون مقدماتی از طریق تکمیل 30 پرسشنامه به عمل آمد و ضریب کرونباخ آلفا 87/9 درصد محاسبه گردید. متغیر وابسته این تحقیق بهبود مدیریت تعاونی های تولیدی کشاورزی استان سمنان می باشد و متغیرهای مستقل تحقیق حاضر شامل شرکت در کارگاههای آموزشی مرتبط، مطالعه نشریات و مجلات ترویجی، بهره مندی از برنامه های رادیویی مرتبط، بهره مندی از مشورت مروجان، بهره گیری از تجارب تعاونی های موفق، مطالعه نشریات و مجلات ترویجی، بکارگیری فیلمها و اسلایدهای آموزشی، شرکت در بحثهای گروهی و شرکت در طرحهای تحقیقی- ترویجی می باشند که در این پژوهش با استفاده از آمار توصیفی، شاخصهای گرایش به مرکز (میانگین، میانه و نما) و شاخصهای پراکندگی (واریانس و انحراف معیار) محاسبه و بررسی گردیدند. در بحث آمار استنباطی برای آزمون فرضیات تحقیق و همچنین تعیین نوع و میزان رابطه متغیرهای مستقل و وابسته از ضرایب همبستگی اسپیرمن و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد، تجزیه و تحلیل آماری پس از استخراج داده ها از طریق نرم افزار رایانه ای Spss version 16 صورت گرفت.

نتایج

ویژگیهای غالب پاسخگویان در جدول (1) نشان داده شده است.
جدول 1- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ویژگیها (n=209)

ویژگی غالب	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
سن اعضا (تا 25 سال)	46	22/1	23/0	28/1
شغل اصلی (کشاورزی)	62	29/7	31/3	—
تحصیلات (فوق دیپلم)	60	28/7	30/2	42/7
درآمد سالیانه (20000 و کمتر)	97	46/41	49/23	49/23
نوع تعاونی (پرواربندان)	71	34/0	36/0	—
سابقه عضویت (3-4)	55	26/31	27/5	51/5

جدول (2) دیدگاه پاسخگویان در ارتباط با وضعیت موجود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی را نشان داده است. بر مبنای اطلاعات جمع آوری شده، اکثر پاسخگویان یعنی 60/3٪، وضع مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی استان را در حد نسبتاً مطلوب ارزیابی کرده اند و تنها 0/9٪ وضع کنونی را نامطلوب ارزیابی کرده اند.

جدول 2- دیدگاه پاسخگویان در ارتباط با وضعیت موجود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی (n=209)

وضعیت	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
نامطلوب	2	0/9	1/0	1/0
نسبتاً مطلوب	129	60/3	64/1	35/9
مطلوب	73	34/1	34/9	100/0
بدون پاسخ	5	2/3	2/3	100/0
جمع	100/0			

میانگین: 3/63

جدول (3) دیدگاه پاسخگویان در ارتباط با عوامل آموزشی - ترویجی در بهبود مدیریت تعاونیهای کشاورزی را نشان داده است و براساس آن 68/1٪ از پاسخگویان نقش زیادی برای عوامل آموزشی - ترویجی در بهبود مدیریت تعاونیهای کشاورزی استان، قائل هستند.

جدول 3- دیدگاه پاسخگویان در ارتباط با نقش عوامل ترویجی آموزشی در بهبود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی

عوامل ترویجی-آموزشی	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
زیاد	160	68/1	76/6	76/6
خیلی زیاد	49	20/9	23/4	100/0
بدون پاسخ	26	11/1		
جمع	209	100/0		

نما: زیاد

میان: زیاد

براساس یافته های حاصل از اولویت بندی عوامل ترویجی - آموزشی مؤثر در بهبود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی بر مبنای ضریب تغییرات، شرکت در کارگاهها، همایشها و سمینارهای آموزشی مرتبط با مدیریت (0/147)، بهره مندی از برنامه های

رادیویی مرتبط (0/148) و مشورت با مروجان (0/150) از نظر پاسخگویان، مهمترین عوامل تاثیرگذار در بهبود مدیریت تعاونی های تولیدی کشاورزی استان بشمار می روند.

برای آزمون همبستگی میان متغیرهای مورد مطالعه از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده گردید. یافته ها نشان می دهد که بین متغیرهای، شرکت در شرکت در کارگاه ها، همایشها و سمینارهای آموزشی مرتبط با مدیریت، ارتباط و تعامل با مدیران موفق، مشورت با مروجان، بهره مندی از فیلمها و اسلایدهای آموزشی و بهبود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی رابطه مثبت و معناداری در سطح 99% و بین متغیرهای بهره مندی از برنامه های رادیویی مرتبط، مطالعه نشریات و مجلات ترویجی و بهبود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی رابطه مثبت و معناداری در سطح 95% وجود داشته است، در حالیکه بین سایر متغیرها با بهبود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی رابطه معناداری وجود نداشته است.

جدول 4- مراحل مختلف ورود متغیرهای مستقل در تحلیل رگرسیونی

مرحله	متغیر	B	Beta	R square	Adj R square	sig
1	شرکت در کارگاهها، همایشها و سمینارهای آموزشی مرتبط با مدیریت (X ₁)	0/927	0/243	0/059	0/128	0/049
2	بهره مندی از برنامه های رادیویی مرتبط (X ₂)	0/585	0/313	0/098	0/161	0/019
3	بهره مندی از مشورت با مروجان (X ₃)	0/744	0/336	0/113	0/219	0/010
4	مطالعه نشریات و مجلات ترویجی (X ₄)	0/906	0/389	0/191	0/289	0/002
عدد ثابت		0/228	-			0/000

معادله خط رگرسیون عملکرد تعاونیهای تولیدی کشاورزی به صورت زیر می باشد:

$$Y = 0/228 + 0/927 x_1 + 0/585 x_2 + 0/744x_3 + 0/906 (x_4)$$

به منظور شناسایی سهم و تأثیر هر متغیر مستقل در عملکرد تعاونیهای تولیدی کشاورزی معادله β عبارت است از:

$$Y = 0/243 x_1 + 0/313 x_2 + 0/336x_3 + 0/389(x_4)$$

بحث

با توجه به نقش پر اهمیت تعاون و تأثیر آن بر پویایی و رشد اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشورها، تعمیم و گسترش فرهنگ تعاونی در میان اقشار مختلف مردم جامعه و احیاء آن امری ضروریست. آموزش نقش مستقیم و ارتباطی تنگاتنگ در احیای اینگونه ارزشهای متعالی دارد؛ با ایجاد شرکتهای تعاونی ضمن اینکه با آموزشهای عملی ارزشهای مورد نظر در درون آن متبلور می گردد در واقع یک کار اقتصادی نیز آغاز می شود؛ بنابراین کار تعاونی یک کار آموزشی است و باید پذیرفت که تعاون و آموزش مکمل و لازم و ملزوم یکدیگرند و آموزش مقدمه فعالیتهای تعاونی محسوب می شود که از طریق آن علاوه بر اینکه می توان فرهنگ کار تعاونی را در بین اعضا نهادینه کرد؛ می توان بسیاری از مسائل و مشکلات تعاونیها را حل و فصل نمود، و هر نوع آگاهی و مهارتی را که برای مدیران، اعضا و کارکنان تعاونی لازم باشد می توان از طریق آموزش فراهم آورد. بنابراین شرکت تعاونی ضمن اینکه یک موسسه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بوده خود جلوه های آموزشی در درون دارد. در تعاونیهای تولیدی؛ تولیدکنندگان باروشهای جدید تولید آشنایی یافته و مهارتهای لازم را عملاً در خلال انجام کار می آموزند. باید به این اصل مهم اشاره داشت که شرکتهای تعاونی با آموزش شروع می شود و نه با قانون، تعاون در اذهان و افکار مردم پدیدار شده و از همین جاست که کار مریبان و مروجان تعاونی آغاز می شود و بدین سان تا وقتی که افراد در اثر آموزش برای زندگی با روش و فعالیت در شکل تعاونی آماده

نشوند، قانون نقش مؤثری نخواهد داشت. لذا داشتن معلومات و اطلاعات تعاونی، نه تنها برای مدیران و متصدیان تعاونی ضروریست، بلکه داشتن این اطلاعات برای کلیه اعضا تعاونی لازم و واجب است. آموزش را می توان موتور محرکه ای دانست که تعاونیها از طریق آن شکل می گیرند و از طریق آن ادامه فعالیت می دهند. توجه به اصل آموزش از سوی مدیران شرکتهای تعاونی سبب رونق فعالیت تعاونیها، پایداری و افزایش سطح بهره وری آنها خواهد شد؛ و بی توجهی بدین امر رفته رفته نه تنها منجر به ضعف انگیزه مدیران و اعضاء و ایجاد تنش و کشمکش میان آنان گردیده بلکه این عوامل در نهایت رکود فعالیت اینگونه تعاونیها و حذف آنها از صحنه رقابت را در پی خواهد داشت. البته باید توجه داشت که استفاده از تکنیکها و روشهای آموزشی ترویجی متنوع و پیشرفته موجب ترغیب مدیران به سمت و سوی آموزشهای مستمر و مداوم گردیده و ضمن اینکه در ارتقاء سطح کیفی تعاونیها نقش موثر و مستقیم داشته زمینه ساز توسعه، تحکیم و ترویج مشارکت و تعاون عمومی در بین اقشار مختلف جامعه خواهد بود. در این تحقیق که با هدف شناسایی عوامل آموزشی ترویجی در بهبود مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی استان سمنان صورت گرفته، متغیر شرکت در کارگاهها، همایشها و سمینارهای آموزشی مرتبط با مدیریت، با مقدار $R^2=0/059$ مهمترین متغیر تأثیرگذار بر بهبود عملکرد تعاونیهای تولیدی کشاورزی استان سمنان می باشد به طوری که این متغیر به تنهایی حدود 13 درصد از تغییرات متغیر وابسته (مدیریت تعاونیهای تولیدی کشاورزی) را تبیین نموده است. کارگاههای آموزشی می توانند مدیران تعاونیها را به افرادی توانمند، خوداتکا و دارای اعتماد به نفس تبدیل کنند که هم از نظر مادی (کاهش هزینه تولید، بازاریابی مناسب و...) و هم از نظر روحی (نیاز به حضور در جمع، برقراری روابط دوستانه و عاطفی با دیگران و...) نقایص خود را برآورده کرده و احساس رضایت کنند. همچنین مدیران با حضور در همایشها و سمینارهای مرتبط می توانند بینش، نگرشها و اطلاعات جدیدی کسب نموده و با تغییر در شیوهها و رفتارهایشان منجر به تغییر و بهبود در مدیریتشان شوند. این امر با تحقیقات (Stalder, Kelsey (2008) و (2008) et al. امینی و رضانی (1385)، Coates & Erdaman (2005) مطابقت دارد.

در گام دوم با اضافه شدن بهره مندی از برنامه های رادیویی مرتبط در معادله رگرسیون مقدار ضریب تعیین $R^2=0/098$ بدست آمده است. به این ترتیب مشخص می شود که این دو متغیر، حدود 17 درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین نموده اند. نظام ترویج و آموزش کشاورزی با تولید و ارائه برنامه های رادیویی حاوی آموزشهای مرتبط با فعالیتهای تعاونیهای منطقه و معرفی تعاونیهای موفق، بیان نظرات و انتظارات افراد در زمینه عملکرد تعاونیها، به مدیران در شناخت نقاط قوت و ضعف کمک نموده و فعالیت آنان را در جهت افزایش نقاط قوت و کاهش نقاط ضعف سوق خواد داد. همچنین برنامه های رادیویی برای مدیرانی که زمان لازم برای خواندن مطالب مکتوب و حضور مستمر در منطقه را ندارند بسیار مفید می باشند. این امر با تحقیقات زارع یکتا (1387)، فیض آبادی و همکارانش (1388)، (2006) UTS، کرمی و آگهی (1389)، (2003) BRAVO & LEE و (2004) Didi مطابق است.

در گام سوم با اضافه شدن متغیر مشورت با مروجان در معادله رگرسیون مقدار ضریب تعیین $R^2=0/191$ بدست آمده است. به این ترتیب مشخص می شود که این سه متغیر، میزان 22 درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کنند. بین آموزش و عملکرد مدیران رابطه وجود دارد و شرکتهایی که اعضای آن از آموزش بیشتری برخوردار شده اند بدون تردید موفقیت بیشتری داشته اند. بدون آموزش، تعاونی زمینه ای برای رشد و بالندگی اعضا و مدیران، پیدا نخواهد کرد. از آنجا که مروجان تعاونی افرادی هستند که از طرفی با اصول و فلسفه تشکیل تعاونیها و از طرف دیگر با مشکلات اعضای تعاونی آشنا هستند می توانند به عنوان رابط بین اعضای تعاونی و مدیران عمل کرده و با استفاده از روشهای ترویجی متعدد آنان را در زمینه چگونگی بهره مندی از منابع انسانی و مالی جهت رفع مشکلاتشان یاری کرده، زمینه را جهت بهبود عملکرد مدیران و در نتیجه بهبود عملکرد تعاونی فراهم آورند. سیفی خداهشهری (1388)، شیخی و ارفعی (1388)، (2005) BARRET & ET AL. و (2002) Kelsey & Moriger نیز به نتایج مشابهی دست یافته اند.

در گام نهایی مطالعه نشریات و مجلات ترویجی وارد شد و ضریب تعیین $R^2=0/189$ بدست آمد و این چهار متغیر در مجموع حدود 29 درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کنند. نشریات و مجلات ترویجی با ارائه مطالب آموزشی متناسب با نیازهای منطقه و چگونگی عملکرد تعاونی می توانند در بهبود فعالیتها نقش مهمی را ایفا نمایند.

با توجه به نتایج بدست آمده در تحلیل رگرسیون، برگزاری همایشها، سمینارها و کارگاههای آموزشی منظم و سازماندهی شده متناسب با نیاز، اولویت های انتخابی، تهیه برنامه آموزشی ترویجی مورد نیاز و پخش از شبکه های رادیویی منطقه و همچنین معرفی تعاونیهای موفق و مصاحبه با مدیران آنها در شبکه های رادیویی، حضور فعال مروجان در تعاونیها و برنامه ریزی صحیح پیرامون تعامل بین مدیران و اعضا، تهیه و توزیع مجلات و نشریات آموزشی ترویجی به منظور ارتقا دانش، آگاهی و مهارت اعضا و مدیران تعاونیها، جهت نیل به اهداف مدنظر پیشنهاد می گردند

منابع

- امینی، ام، رضایی، م. (1385). ارزیابی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت های تعاونی مرغداران گوشتی استان تهران، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره 67-89.
- امینی، ام، صفری شالی، ر. (1381). ارزیابی تاثیر آموزش در موفقیت شرکت های تعاونی مرغداران. علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی. سال سیزدهم، شماره 2، صفحات 17-28.
- بابا زاده، ع. (1386). بررسی امکان تشکیل و توسعه شرکت های تعاونی بازاریابی محصولات کشاورزی در استان آذربایجان شرقی، ماهنامه تعاون، شماره 189-190.
- بیات، ش.، فرج اله حسینی، ج.، رزاقی، م.ح. و ده یوری، س. (1388). بررسی عوامل بهبود دهنده مدیریت جنگلداری پایدار از دیدگاه مدیران سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور. سومین کنگره ترویج و آموزش کشاورزی
- ثمری، ع.، رسول زاده، ب. (1387). بررسی متغیرهای تأثیرگذار برافزایش انگیزه پیشرفت و کسب موفقیت در مدیران تعاونی ها، نشریه مدیریت دولتی، شماره 1
- جوانمردی، ح. (1383). توانمندیها و تنگناهای شرکت های تعاونی تولید روستایی. دو هفته نامه بزگر. شماره 911
- رنجبر، س.، منفردی راز، ب. (1386). بررسی روشهای آموزشی و ترویجی بخش تعاون و ارائه راهکارها، ماهنامه تعاون، شماره 119-110
- زارع یکتا، م. ج.، رزاقی، م.، ح. (1387). بررسی نقش عوامل مدیریتی در موفقیت تعاونیهای مرتع داری استان گلستان. مجله علمی- پژوهشی ترویج و اقتصاد کشاورزی، شماره 3.
- سرسختی عراقی، ر. (1384). عوامل اجتماعی مؤثر بر عملکرد سازمانی سازمانهای تعاونی صیادی در استان بوشهر. پایان نامه کارشناسی ارشد. چاپ نشده تهران: دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده علوم اجتماعی.
- سیفی خدشهری، ح.، ا. (1388). تأثیر مشارکت صیادان عضو تعاونیهای پره استان گیلان در عملکرد اقتصادی این تعاونی ها. نشریه تعاون، سال بیستم، شماره 204-205.
- شریعتمداری، م. (1386). اصول و مبانی مدیریت (مدیریت عمومی). انتشارات کوهسار
- شبخی، م.، ارفعی، م. (1388). بررسی عوامل مدیریتی مؤثر بر مشارکت اعضا تعاونی های کشاورزی استان تهران. پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی، سال دوم، شماره 3، پاییز 1388.
- فدایی، م. عادل، ا. (1383). بررسی میزان آشنایی و بکارگیری فنون علم مدیریت در صنایع تولیدی، فصلنامه مدیریت صنعتی، شماره 4

- فیض آبادی، ح. بصیری، ع. و رجائی صدر، ز. (1388). بررسی و تحلیل ویژگیهای تعاونیهای برتر کشور در سال 1387. نشریه تعاون، سال بیستم، شماره 204-205. قابل دسترس در: www.SID.ir
- قارون، ز.، شعبانعلی فمی، ح.، کلانتری، خ. (1388). بررسی نقش آموزشهای ترویجی در بهبود مدیریت واحدهای دامپروری صنعتی. سومین کنگره ترویج و آموزش کشاورزی
- کرمی، ش.، آگهی، ح. (1389). عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونیها: مطالعه موردی تعاونی های تولیدی محصولات خارج از فصل در استان کرمانشاه، فصلنامه روستا و توسعه، شماره 2.
- وحیدزاده، ع. (1383). آسیب شناسی مدیریت در شرکت تعاونی تولید. نشریه تعاون، شماره 159. آذر 1383

- Barret, G. Swanson, W.P., Song, V.A. (2005). Evaluation of training program for caregivers to aging adults. *Journal of Extension*, 43 (3).
- Bravo. U., Lee, T. (2003). Socio economic and technical characteristics of new England dairy cooperative members and non-members. *Journal of Agriculture cooperation*, (12-28).
- Didi, B. (2004). Short communication fishing cooperatives participation in managing nearshore resources: The case in Capiz, central Philippines, *Fisheries Research*, 67: 81-91.
- Gomezelj, O.D, B. Antonc'ic. (2008). Critical entrepreneur knowledge dimensions for the SME performance, *Industrial Management and Data Systems*, 108 (9):1182-1199.
- Erdman, D. and Coates, D. E. (2005), "The genesis of train-to-ingrain". Interview (Audio). Available on: <http://www.train-toingrain.com/resources/genesis.asp>.
- Kelsey, J., Moriger, I. (2002). Farmer's perceptions towards forests: A case study from Haiti. *Journal of Agriculture Cooperation*, 18, 35-48.
- Kelsey, K. D. (2008). Do workshops work for building evaluation capacity among cooperative extension service faculty? *Journal of Extension*, Vol. 46, No. 6.
- Levi.Y. (2000). The ambiguous position of cooperatives vis-à-vis the issue of difference. *J. Agric. Cooper.* 28(2): 121-135.
- Rodriguez, J. R. (2003). Education level and training of human resource in farm cooperatives in knowledge based society: an empirical study. *Journal of Agricultural Cooperatives*, Vol. 31, No 2, pp. 145-156.
- Stalder, K. et al. (2008). Cooperative effort leads to the development of tools to assist pork producers in evaluating structural soundness of replacement gilts. *Journal of Extension*, Vol. 46, No. 6.
- UTS. (2006). Financing and Co-operativ Legislation – Walking a tight-rope. Online: <http://www.business.uts.edu.au/cacom/articles/commentaries/cooplegislation.html>

Investigation on influencing Educational-Extension factors in improvement management of Agricultural Production Cooperatives

Roya Mohammadi^{*1}, Maryam mohammadi², Mohammadsadegh Sabouri.

¹ student PHD agricultural extension and education (Tehran Science and Research Islamic Azad University, Iran), ² M.Sc agricultural extension and education, (Garmsar Islamic Azad University, Iran).

³ Assistance professor (Garmsar Branch, Islamic Azad University, Iran)

Abstract

Today, numbers of cooperative are far from ideal efficiency and performance due to, face many barriers. This study, for this reason, is aimed to investigate influencing Education Extension factors in improvement management of agricultural production cooperatives of Semnan province. This is an applied study and the research methodology is correlation. The main research tool was questionnaire and dependent variable was the improvement management of agricultural production cooperatives. The Cronbach alpha coefficient 87/9%, was calculated. The Statistical population of the study is 3357 members of agricultural production cooperatives, based on random sampling and Cochran formula, 209 questionnaires were completed. After data collection and extraction, Statistical analysis was done through SPSS Version 16. Descriptive results show that the situation of agricultural production cooperatives management performance are fairly desirable. Educational- Extension factors also have a large role in the improvement management of agricultural production cooperatives. Regression analysis results indicated that educational workshops, use of radio programs, enjoying of consult extension agent and related journals extension study determined about 29% variance management of agricultural production cooperatives.

Key Words: management, agricultural production cooperative, factors of extension and education